

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U001264

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 18-03-2024

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Позняк Олена Сергіївна

2. Olena Pozniak

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Шифр наукової спеціальності: 016

Назва наукової спеціальності: Спеціальна освіта

Галузь / галузі знань: освіта

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Спеціальна освіта

Дата захисту: 28-02-2024

Спеціальність за освітою: Спеціальна освіта

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Сектор науки: Не застосовується

III. Відомості про дисертацію

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): 4354

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

Код за ЄДРПОУ: 02125510

Місцезнаходження: вул. Роменська, буд. 87, Суми, Сумський р-н., 40002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

Код за ЄДРПОУ: 02125510

Місцезнаходження: вул. Роменська, буд. 87, Суми, Сумський р-н., 40002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 14.29

Тема дисертації:

1. Організаційно-методичні засади створення інклюзивного освітнього середовища в закладі загальної середньої освіти
2. Organizational and methodological foundations of creating an inclusive educational environment in an institution of general secondary education

Реферат:

1. Дисертація присвячена комплексному дослідженню організаційно-методичних засад створення інклюзивного освітнього середовища в умовах закладу загальної середньої освіти через теоретичне обґрунтування та експериментальну перевірку розробленої моделі з урахуванням законодавчо-нормативних документів і реалій сьогодення, які розглядаються як такі, що склали потенційно широкий простір для розбудови інклюзивної освіти в Україні. Установлено, що теоретичною основою дослідження стали

філософські засади розвитку теорії та практики загальної й спеціальної освіти в Україні, психологічні теорії розвитку особистості як суб'єкта діяльності в єдності раціонального й емоційного компонентів, психолого-педагогічні концепції корекційної спрямованості освітнього процесу дітей з порушеннями розвитку, теоретико-дослідницькі й методичні праці в галузі загальної та спеціальної освіти щодо формування освітнього середовища, його впливу на організацію інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами в умовах загальноосвітніх закладів. Визначено, що методологічною основою роботи є сукупність способів наукового пізнання, загальнонаукових і спеціальних методів проведення досліджень. Розглянуто теоретико-методологічні й нормативно-правові засади особливостей створення та функціонування інклюзивного освітнього середовища на сучасному етапі розвитку системи загальної середньої освіти, серед яких особливу увагу звернено на методологічні основи. Виявлено, що організаційно-методичні засади сучасного процесу створення інклюзивного освітнього середовища в закладах загальної середньої освіти ґрунтуються на цивілізаційному, синергетичному, нарративному, системному, парадигмальному, амбівалентному, акмеологічному підходах, що підтверджено низкою наукових досліджень щодо ефективності організації будь-якого освітнього середовища (зокрема інклюзивного). Відповідно до аналізу наукових розвідок удосконалено теоретичну структуру інклюзивного освітнього середовища шляхом виділення трьох рівнів: управління створенням ІОС; професійна готовність керівництва та педагогічних працівників ЗЗСО до створення ІОС; дотримання наступності щодо створення ІОС між рівнями освіти. В організації інклюзивного освітнього середовища акцентовано увагу на визначальній ролі керівника закладу загальної середньої освіти як головного менеджера з конкретизацією його діяльності при здійсненні процесу управління плануванням і реалізацією організаційних та організаційно-методичних засад створення інклюзивного освітнього середовища у відповідності до загальних управлінських функцій та аспектів керівництва. Визначено діагностичний інструментарій для виявлення проблем практики організації інклюзивного освітнього середовища в закладах загальної середньої освіти в м. Суми та Сумському регіоні. Означені проблеми організаційно-методичних засад створення інклюзивного освітнього середовища в закладах загальної середньої освіти підлягають вирішенню на формуальному етапі дослідження, метою якого стала розробка, обґрунтування та перевірка ефективності моделі організаційно-методичних засад створення інклюзивного освітнього середовища в закладі загальної середньої освіти. Установлено, що шляхами посилення організаційно-методичних засад створення інклюзивного освітнього середовища в закладі загальної середньої освіти визначається використання інформаційного менеджменту в управлінській та освітній діяльності закладу загальної середньої освіти; керівництво реалізацією процесом наступності між дошкільною та початковою рівнями освіти; реалізація ідей Нової української школи в управлінській і освітній діяльності; безперервне підвищення кваліфікаційно-професійного рівня педагогічними працівниками закладів освіти у сфері інклюзивної освіти. За результатами контрольного етапу експериментального дослідження виявлено динаміку позитивний бік в експериментальній групі порівняно з контрольною.

2. The dissertation is devoted to a comprehensive study of the organizational and methodological foundations of creating an inclusive educational environment in the conditions of a general secondary education institution through theoretical substantiation and experimental verification of the developed model, taking into account the legislative documents and the realities of today, which are considered as potentially wide space for the development of inclusive education in Ukraine. It was established that the theoretical basis of the study was the philosophical foundations of development of the theory and practice of general and special education in Ukraine, psychological theories of personality development as a subject of activity in the unity of rational and emotional components, psychological and pedagogical concepts of the corrective orientation of the educational process of children with developmental disorders, theoretical research and methodological works in the field of general and special education regarding the formation of the educational environment, its influence on the organization of inclusive education of children with special educational needs in the conditions of general education institutions. The theoretical-methodological and normative-legal foundations of the peculiarities of creation and functioning of an inclusive educational environment at the current stage of the general secondary education system development are considered, among which special attention is paid to the methodological foundations. According to the analysis

of scientific works, the theoretical structure of the inclusive educational environment was improved by distinguishing three levels: management of IEE creation; professional readiness of the management and teaching staff of GSEI for the creation of IEE; maintaining continuity regarding the creation of IEE between the levels of education. A diagnostic toolkit has been defined to identify problems in the practice of organizing an inclusive educational environment in general secondary education institutions in the city of Sumy and the Sumy region. Significant problems of organizational and methodological foundations in the aspect of creating an inclusive educational environment in general secondary education institutions have been identified, relating to the tendentious attitude of the administration and teaching staff of the institutions to the idea of implementing inclusive education, their low professional readiness for the organization of an inclusive educational environment and, accordingly, insufficient formation of knowledge and skills of practical activity in this process, lack of consideration of the principle of continuity in the organization of inclusive education of children with special educational needs between levels of education, which actualizes finding ways to solve the specified problem. The identified problems of the organizational and methodological foundations of creating an inclusive educational environment in general secondary education institutions had to be solved at the molding stage of research. The structure of the experimental model includes four blocks: target (goal, tasks), theoretical-methodological (approaches, principles, organizational and pedagogical conditions), content-procedural (management of planning and implementation of the organizational and methodological foundations of creating an inclusive educational environment in an institution of general secondary education, ways of strengthening the organizational and methodological foundations of creating an inclusive educational environment in a general secondary education institution), evaluation-resultative (criteria, indicators, result), which includes into its methodological basis the systemic, axiological, environmental, team, personality-centered, conductive approaches and is based on the principles of inclusive and special education (pedagogical optimism, social-adaptive orientation of the IEE organization; activity approach in the organization of IEE; a differentiated and individual approach; the need for special pedagogical guidance in the creation of IEE), taking into account the general organizational and pedagogical conditions (scientific-methodological, normative-legal; organizational-methodological; managerial; resource). According to the results of the control stage of the experimental study, positive dynamics was revealed in the experimental group compared to the control group.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Olena Pozniak, Yuliia Bondarenko. Organizational Features of Creating an Inclusive Educational Environment in General Secondary Education Institutions. Continuous education: current discourses: monograph. Publishing House of University of Technology, Katowice, (49). 2022. С. 172-181
- Vorotyntseva, O., Pozniak, O., Voitenko, A., Lopatina, H., Huz, I., & Huiseva, T. The Preparation of Specialists for the Realization of Individual Education Path of Children with Special Educational Needs: Neuropedagogical Aspects. BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience, 13(2). 2022. С. 97-112
- Позняк О. Методичні аспекти створення інклюзивного освітнього середовища. Актуальні питання гуманітарних наук. 2022. Вип. 47. Т. 3. С. 295-300

- Позняк О. С. Аналіз практик та перешкод під час упровадження інклюзивного освітнього середовища у закладах загальної середньої освіти. Педагогічні науки: теорія та практика. 2022. № 1 (41). С. 88-93.
- Позняк О. С. Аналіз практики створення інклюзивного освітнього середовища на прикладі Сумського регіону. Acta Paedagogica Volynienses. 2022. № 2. С. 210-215.
- Позняк О. С. Аналіз реалізації принципу наступності у закладах освіт з інклюзивним навчанням. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2022. № 86. С. 155-160.
- Позняк О. С. До проблеми створення інклюзивного освітнього середовища в закладах загальної середньої освіти. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2022. № 85. С. 146-150
- Позняк О. С. Модель впровадження інклюзивного освітнього середовища в закладі загальної середньої освіти. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки. 2022. Вип. 2 (109). С. 256-271
- Позняк О. С. Процес створення інклюзивного освітнього середовища для забезпечення всебічного розвитку дитини з особливими освітніми потребами. Педагогічні науки. 2022. № 98. С. 60-68.
- Позняк О. С. Шляхи вдосконалення практики організації інклюзивного освітнього середовища у закладах загальної середньої освіти Сумського регіону. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2022. № 81. С. 108-112
- Позняк О. С. Генеза поняття «інклюзивне освітнє середовище». Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. № 9 (113). С. 293-308.
- Позняк О. С. Результати апробації експериментальної моделі організаційно-методичних засад створення інклюзивного освітнього середовища в закладах загальної середньої освіти Сумської області. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2022. № 84 С. 129-136
- Бондаренко Ю. А., Позняк О. С. Підвищення професійного рівня педагогічних працівників закладу загальної середньої освіти у сфері інклюзивної освіти / з досвіду роботи. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2022. № 88. С. 33-37.
- Стайко О. С., Дегтяренко Т. М. Ретроспектива становлення інклюзивної освіти в Україні. Корекційно-реабілітаційна діяльність у сучасному освітньому просторі : монографія. / за ред. О. В. Боряк, Т. М. Дегтяренко. Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка. 2019. С. 86-104.
- Позняк О. С. Управлінські підходи до планування організаційно-методичних засад впровадження інклюзивного освітнього середовища у закладі загальної середньої освіти. Роль психології та педагогіки в духовному розвитку сучасного суспільства : матеріали Міжнар. наук. конф., Рига. 30-31 лип. 2022 р. С. 258-262
- Позняк О. С. Дослідження проблеми створення інклюзивного освітнього середовища закладів загальної середньої освіти м. Сум. Традиції та новації у сфері педагогіки та психології : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 4-5 лют. 2022 р. С. 159-163
- Стайко О. С. Застосування стратегії скаффолдинга в інклюзивному навчанні здобувачів освіти з особливими освітніми потребами. Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегії розвитку у національному та світовому вимірі» : зб. матеріалів VI Міжнар. наук.-практ. онл.-конф., 25 лист. 2020 р. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. С. 76-81
- Позняк О. С. Реалізація ідей Нової української школи в управлінській і освітній діяльності як сучасної ознаки створення інклюзивного освітнього середовища. Психолого-педагогічний супровід дітей з інтелектуальними порушеннями в умовах спеціальної та інклюзивної освіти : зб. матеріалів II Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. учас., Кам'янець-Подільський, 9 лист. 2022 р. С. 178-181
- Позняк О. С. Роль керівника закладу загальної середньої освіти у створенні інклюзивного освітнього середовища (на досвіді КУ СНВК № 16 СМР). Корекційна та інклюзивна освіта очима молодих науковців : зб. наукових праць. Вип. № 10. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2022. С. 69-77.
- Командний підхід педагогічного колективу в організації освітнього процесу дітей з особливими освітніми потребами як складової моделі якісної інклюзивної освіти / Стайко О. С. та ін. Суми, 2020. 22 с.

- Організація інклюзивного навчання в шкільному і дошкільному підрозділах загальноосвітнього закладу з інклюзивним навчанням : посібник для практичних працівників / Сидорова Л. Г. та ін. ; за ред. О. С. Стайко. Суми, 2019. 108 с.
- Організація та впровадження інклюзивного навчання в закладі загальної середньої освіти» (з досвіду діяльності комунальної установи Сумський навчально-виховний комплекс №16 імені Олексія Братушки «Загальноосвітня школа I– III ступенів – дошкільний навчальний заклад» Сумської міської ради) / Позняк О. С., Кузьменко В. А., Друшляк А. М. та ін. Суми, 2021. 44 с.
- Стайко О. С., Бондаренко С. М., Роденко С. В. Особливості організації інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти (з досвіду роботи комунальної установи Сумський навчально-виховний комплекс № 16 імені Олексія Братушки «Загальноосвітня школа I – III ступенів – дошкільний навчальний заклад» Сумської міської ради) : методичний посібник. Суми, 2019. 83 с.
- Забезпечення доступності, якості освіти та інноваційного розвитку учнів з особливими освітніми потребами / Стайко О. С. та ін. Суми, 2019. 22 с.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0121U109190

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бондаренко Юлія Анатоліївна
2. Yuliia Bondarenko

Кваліфікація: д. пед. н., професор, 13.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація: ;https://scholar.google.com/citations?pli=1&authuser=2&user=28cZ_b8AAAAJ

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

Код за ЄДРПОУ: 02125510

Місцезнаходження: вул. Роменська, буд. 87, Суми, Сумський р-н., 40002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Миронова Світлана Петрівна
2. Svitlana P. Myronova

Кваліфікація: д.пед.н., професор, 13.00.03**Ідентифікатор ORCID ID:** Не застосовується**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка**Код за ЄДРПОУ:** 02125616**Місцезнаходження:** вул. Огієнка, буд. 61, Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський р-н., 32300, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:****Сектор науки:** Університетський**Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Малишевська Ірина Анатоліївна
2. Irina Malyshevska

Кваліфікація: д.пед.н., професор, 13.00.03**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0003-0889-2552**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини**Код за ЄДРПОУ:** 02125639**Місцезнаходження:** вул. Садова, буд. 2, Умань, Уманський р-н., 20300, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:****Сектор науки:** Університетський**Рецензенти****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Чистякова Ірина Анатоліївна
2. Iryna Chystiakova

Кваліфікація: к. пед. н., доц., 13.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000п0001п8645п510X

Додаткова інформація: <https://scholar.google.com/citations?user=2T77QjMAAAAJ&hl=ru>

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

Код за ЄДРПОУ: 02125510

Місцезнаходження: вул. Роменська, буд. 87, Суми, Сумський р-н., 40002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Косенко Юрій Миколайович

2. YURI KOSENKO

Кваліфікація: к. пед. н., доцент, 13.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2723-2031

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

Код за ЄДРПОУ: 02125510

Місцезнаходження: вул. Роменська, буд. 87, Суми, Сумський р-н., 40002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

VIII. Заклучні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Боряк Оксана Володимирівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Боряк Оксана Володимирівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Чистякова Ірина Анатоліївна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна